

2ο Αγροτικό Συνέδριο Ναυτεμπορικής
 Καλλιεργώντας την Ανάπτυξη ή «Αγρανάπαυση»;

Τετάρτη 5 Απριλίου 2017 | Divani Caravel Hotel

2^ο Αγροτικό Συνέδριο Ναυτεμπορικής

Καλλιεργώντας την Ανάπτυξη ή «Αγρανάπαυση»;

Τετάρτη 5 Απριλίου 2017
Divani Caravel Hotel, Αθήνα

Εισήγηση ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΕΣΤΗ

Το θέμα της σημερινής ημερίδας μας καλεί να απαντήσουμε στο ερώτημα τι πρέπει να κάνουμε (τι είδους “καλά έργα”/ καλλιέργεια), ώστε να συμβάλουμε στην ανάπτυξη του αγροτικού τομέα, έτσι ώστε να αποφύγουμε την «αγρανάπαυση».

Σας απαντώ λοιπόν ευθύς εξαρχής, ότι η επιβαλλόμενη κατά τη γνώμη μας επιλογή καλλιέργειας, εντοπίζεται στην περισσότερη και καλύτερη συνεργασία, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των συνεταιριστικών μας επιχειρήσεων στην αγορά.

Για ποιο λόγο όμως οδηγούμαστε σ’ αυτήν την επιλογή? Ποιοι είναι οι παράγοντες που καθορίζουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιούμαστε και ποιοι είναι οι περιορισμοί που αντιμετωπίζουμε στο εσωτερικό της δικής μας επιχειρηματικής διάρθρωσης στους συνεταιρισμούς?

Η τρέχουσα πολιτή επιβάλλει τόσο στους αγρότες όσο και στους συνεταιρισμούς εξοντωτικές οικονομικές, φορολογικές και ασφαλιστικές επιβαρύνσεις, σε σημείο που να οδηγεί καθημερινά όλο και μεγαλύτερο αριθμό παραγωγών σε απόγνωση, σε μείωση της παραγωγής και σε κάθε περίπτωση σε γιγάντωμα της παραοικονομίας. Αυτός δε ειδικά ο παράγοντας, αποτελεί πρόσθετο παράγοντα αθέμιτου ανταγωνισμού που επιβαρύνει του συνεταιρισμούς, αφού αναγκάζει πολλούς παραγωγούς να μην παραδίδουν τα προϊόντα τους στους συνεταιρισμούς, αλλά στη διάθεση τους με αφανείς συναλλαγές, οι οποίες δεν επιφέρουν κανένα όφελος στα δημόσια οικονομικά.

Αυτή δε η αυξανόμενη χρηματοπιστωτική πίεση, φέρνει τους παραγωγούς σε σημείο οικονομικής ασφυξίας, όταν έρχονται αντιμέτωποι με τα ληστρικά επιτόκια του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ενώ δε οι οικονομίες της ευρωζώνης λειτουργούν σε περιβάλλον οριακά θετικών επιτοκίων, οι συστημικές τράπεζες στην Ελλάδα επιβάλλουν δυσανάλογα υψηλά επιτόκια που φτάνουν το 8%, παρά το γεγονός ότι οι επισφάλεις του αγροτικού τομέα βρίσκονται σε χαμηλότερο επίπεδο σε σύγκριση με τους άλλους κλάδους της οικονομίας.

Οι συνεταιρισμοί μπορούν να συνεισφέρουν ειδικά στον τομέα της χρηματοδότησης, και σε συνεργασία με τις τράπεζες μπορούν να επεξεργαστούν κατάλληλα χρηματοδοτικά σχήματα που μειώνουν σημαντικά το κόστος χρηματοδότησης.

Αναλύοντας το εξωτερικό περιβάλλον και με δεδομένη την συνεχιζόμενη ύφεση της οικονομίας, διαπιστώνουμε ότι αποτελεί μονόδρομο η αναζήτηση νέων τμημάτων της αγοράς, τόσο με γεωγραφικά

(στο εξωτερικό), όσο και με ποιοτικά κριτήρια (σε άλλα τμήματα της αγοράς). Είναι άλλωστε κοινή παραδοχή ότι είναι αναγκαίος ο εξωστρεφής προσανατολισμός με βάση την ποιότητα. Αυτό προκύπτει ως αποτέλεσμα του μίγματος παραγόντων τόσο από την πλευρά της προσφοράς όσο και από την πλευρά της ζήτησης.

Σε σχέση με την προσφορά, παρατηρούμε μακροχρόνια μείωση της αξίας της αγροτικής παραγωγή. Τα στοιχεία της EUROSTAT για την περίοδο 2005-2015 δείχνουν μείωση του μέσου ετήσιου ρυθμού μεταβολής της αξίας κατά περίπου 1% για την Ελλάδα, ενώ η παραγωγή αυξανόταν με ρυθμό κοντά στο 2% κατά μέσο όρο στην Ευρωπαϊκή Ένωση την ίδια περίοδο. Για παράδειγμα, η παραγωγή αγελαδινού γάλακτος έπεσε από 705 χιλ τον. το 2008, σε 602 χιλ τόνους, ενώ την ίδια περίοδο στην ΕΕ αυξήθηκε από 135 εκατ. τόνους, σε 151 εκατ. τόνους (eurostat).

Τα στοιχεία δε του εμπορικού ισοζυγίου για τα αγροτικά προϊόντα, μαζί με τα ποτά και τα τρόφιμα, καταδεικνύουν ότι το διαχρονικό έλλειμμα μειώνεται, τόσο λόγω περιορισμένης μείωσης των εισαγωγών, όσο και λόγω (σχετικά περιορισμένης) αύξησης των εξαγωγών. Στην τελευταία δεκαετία οι συνολικές εισαγωγές μειώθηκαν κατά 15,59%, ενώ οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 98,52%.

Σύμφωνα με έρευνα του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων σε συνεργασία με το Κέντρο Εξαγωγικών Ερευνών και Μελετών (ΚΕΕΜ), στα χρόνια της κρίσης (2008-2014) οι εξαγωγές τροφίμων παρουσιάζουν αύξηση κατά +22,63% (3,54% ανά έτος), ενώ οι συνολικές εξαγωγές της χώρας αυξήθηκαν κατά 27,21%. Στα δύο τελευταία χρόνια (2015-2016), οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων εμφανίζονται αυξημένες κατά 7,6%.

Παρόλα αυτά (με βάση τα τελικά στοιχεία για το 2015), η χώρα αντιμετωπίζει ακόμη και σήμερα υψηλό έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο και ο ισοσκελισμός του αποτελεί ακόμη μεγάλη οικονομική πρόκληση.

Μακροχρόνια τάση συγκέντρωσης

Η μακροχρόνια συγκέντρωση συνεχίζεται στην ΕΕ (λιγότερες, εκμεταλλεύσεις, με μεγαλύτερο οικονομικό μέγεθος). Από 833 000 εκμεταλλεύσεις το 2005, έχουν περιοριστεί σε 709 000 το 2013 σύμφωνα με την eurostat. Η ίδια μακροχρόνια τάση συγκέντρωσης χαρακτηρίζει βέβαια και την ΕΕ στο σύνολό της με διαρκή μείωση των εκμεταλλεύσεων και την αύξηση του μέσου μεγέθους τους. Μεταξύ του 2005 και του 2013, ο μέσος ρυθμός μείωσης έφτασε το 3,7% ανά έτος, ενώ χάθηκαν 1,2 εκ. εκμεταλλεύσεις και ταυτόχρονα το μέσο μέγεθός τους αυξήθηκε από 144 σε 161 στρέμματα.

Στρατηγικός προσανατολισμός

Η ανταγωνιστικότητα των Αγροτικών Συνεταιρισμών στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερως αδύναμη, όπως καταδεικνύεται από την σύγκριση ορισμένων βασικών στοιχείων σε διεθνές επίπεδο.

Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία της Cogeca, ενώ το μέσο μέγεθος (ο κύκλος εργασιών) των συνεταιρισμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι **16 εκατ. €**, το αντίστοιχο μέσο μέγεθος ενός Ελληνικού συνεταιρισμού περιορίζεται στο **1 εκατ. €**. Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι ενώ στην ΕΕ, το μέσο ύψος του κύκλου εργασιών είναι **56000 €** ανά μέλος συνεταιρισμού, στην Ελλάδα, το αντίστοιχο μέγεθος είναι μόλις περί τα **1000 €**.

Παρ' όλα αυτά, οι διαφορές των αντίστοιχων οικονομικών μεγεθών μεταξύ των Ελληνικών συνεταιρισμών και των συνεταιρισμών σε άλλες χώρες, παραμένει σε δυσθεώρητο ύψος και συνιστά τη **σημαντικότερη στρατηγικής σημασίας, διαρθρωτική αδυναμία για τα οικονομικά συμφέροντα των Ελλήνων αγροτών.**

Χρηματοδότηση και επενδύσεις

Οι μέχρι σήμερα κύριοι στόχοι για ποιότητα και εξωστρέφεια όπως σωστά τίθενται από όλους σχεδόν τους φορείς που έχουν την ευθύνη χάραξης στρατηγικής για τον αγρο-διατροφικό τομέα, αποτελούν βέβαια αναγκαίες προϋποθέσεις αλλά δεν επαρκούν.

Το στοιχείο που μέχρι σήμερα λείπει, είναι η επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα.

Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός απαιτούνται επενδύσεις για την επεξεργασία, μεταποίηση προϊόντων αλλά και σε όλα τα στάδια της εφοδιαστικής αλυσίδας (logistics, εμπορία, marketing).

Ο επενδυτικός σχεδιασμός πρέπει δε να γίνεται με τρόπο που να εξασφαλίζει περισσότερες συνέργειες, προκειμένου να εξασφαλιστούν οικονομίες κλίμακας, οι οποίες με τη σειρά τους, θα δημιουργούν συνθήκες σωστής και επαρκούς υποστήριξης των προϊόντων στις αγορές.

Τα μέτρα πολιτικής και οι ενισχύσεις θα πρέπει να διατεθούν με βασικό κριτήριο την ύπαρξη **βιώσιμων επιχειρησιακών σχεδίων**.

Η νέα ΚΑΠ μέσω κυρίως του δεύτερου πυλώνα, προσφέρει πλέον περισσότερα εργαλεία και δυνατότητες χρηματοδότησης σε συνεταιρισμούς και σε άλλες συλλογικές μορφές δράσης.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί αντιμετωπίζουν ζωτικές προκλήσεις, αφού αφ' ενός διαβλέπουν μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης στη διεθνή αγορά (που αποτελεί και μοναδική επιλογή, όσο η εσωτερική αγορά βρίσκεται σε ύφεση), αλλά αφ' ετέρου αντιμετωπίζουν ένα εξαιρετικά περιοριστικό περιβάλλον πρόσβασης σε χρηματοδότηση (τουλάχιστον όσο διαρκεί η πολιτική κεφαλαιακών ελέγχων/ capital controls).

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση και υποστήριξη των αναγκαίων επιχειρησιακών και επενδυτικών σχεδίων (business plans), είναι απαραίτητη η χρησιμοποίηση της πολιτικής ενίσχυσης της συγκέντρωσης που προβλέπει η ΚΑΠ στα επιμέρους μέτρα που αφορούν τις Οργανώσεις Παραγωγών (δηλαδή τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς) και τις Ομάδες Παραγωγών.

Απαραίτητη όμως προϋπόθεση για την εξασφάλιση υγιούς χρηματοδότησης, είναι ο κατάλληλος επιχειρησιακός σχεδιασμός, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η αποδοτικότητα των επενδύσεων και η βιωσιμότητα των συνεταιρισμών.

Έτσι, την ώρα που η Ελλάδα είναι αντιμέτωπη με την οικονομική κρίση, εναπόκειται πλέον στους παραγωγούς, τους φορείς και τις ηγεσίες τους να αναλάβουν την ευθύνη της παραγωγικής και επιχειρηματικής ανασυγκρότησης.

Η ανάληψη ενός τέτοιου ηγετικού ρόλου από τη **ΝΕΑ ΠΑΣΕΓΕΣ**, αποτελεί μεν πρόκληση αλλά είναι και αναπόφευκτη, προκειμένου οι Έλληνες αγρότες να αποκτήσουν τα απαραίτητα επιχειρηματικά σχήματα, που θα τους φέρουν σε πιο ανταγωνιστική θέση στην αγορά, προκειμένου να αποσπάσουν μεγαλύτερο μερίδιο προστιθέμενης αξίας από την αλυσίδα αξίας.

Παρά τις τραγικές συνθήκες που χαρακτηρίζουν το σημερινό περιβάλλον, τόσο σε θεσμικό επίπεδο, όσο και σε ότι αφορά την οικονομική πολιτική, υπάρχουν τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης. Η επίλυση βέβαια των δομικών προβλημάτων, θα επιτευχθεί υπό τις καλύτερες δυνατές προϋποθέσεις σε μεσομακροπρόθεσμο ορίζοντα. Παρόλα αυτά, είναι εφικτό αλλά και απολύτως αναγκαίο, να αναληφθούν πρωτοβουλίες στα πλαίσια των προαναφερθέντων μέτρων.

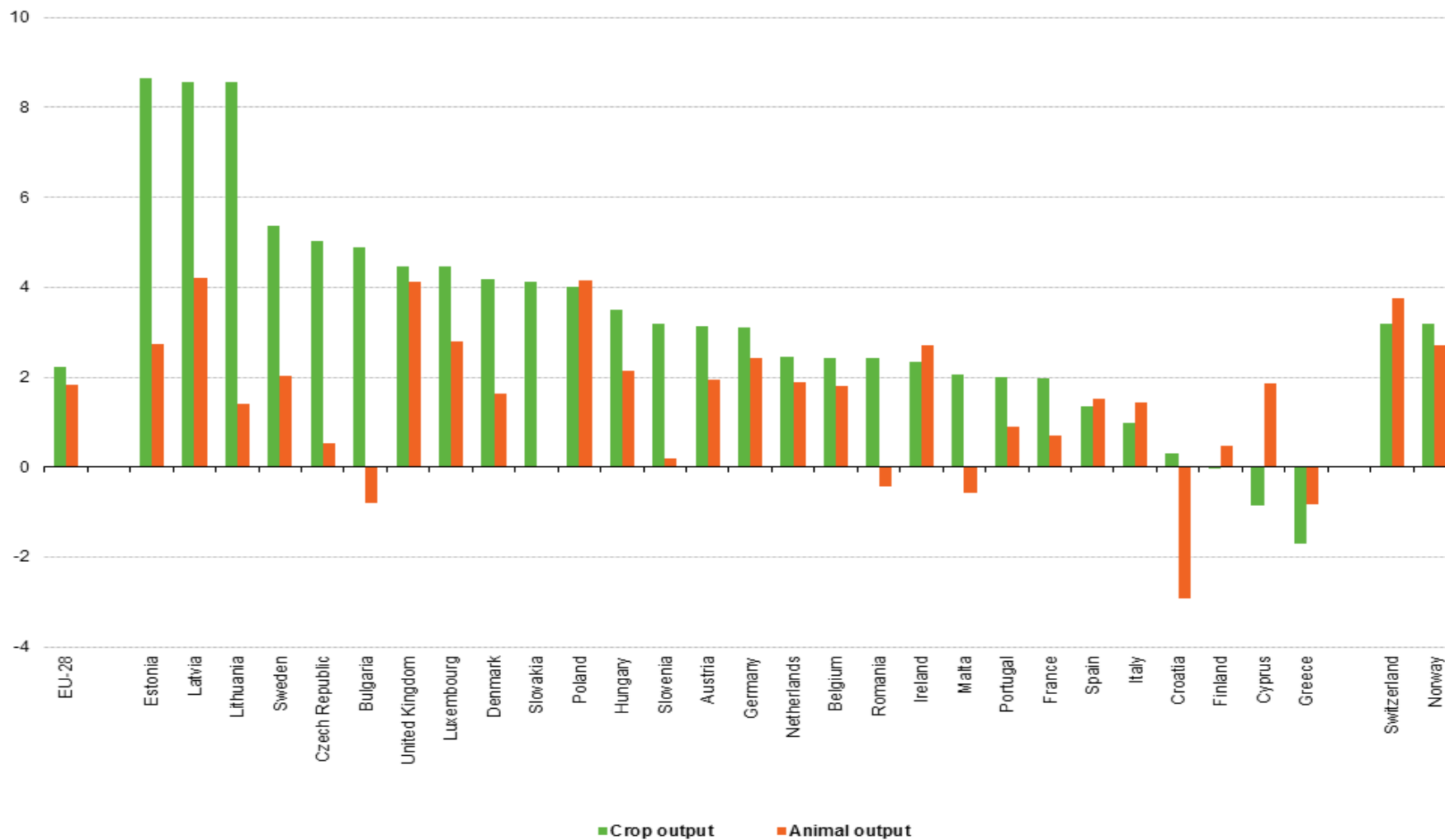
Για το λόγο αυτό, οι πλειονότητα των αγροτικών συνεταιρισμών που δραστηριοποιούνται σήμερα στην αγορά, πήρε την πρωτοβουλία να ιδρύσει και να συγκροτήσει τη **ΝΕΑ ΠΑΣΕΓΕΣ**, προκειμένου να υποστηρίξει τα στρατηγικά συμφέροντα των Ελλήνων αγροτών.

Συμπεράσματα

Η επιλογή είναι κατά κύριο λόγο δική μας, μιας και δική μας είναι η ευθύνη να καλλιεργήσουμε ένα περιβάλλον που θα παρέχει περισσότερες ευκαιρίες στους αγρότες.

Ο στόχος μας στη ΝΕΑ ΠΑΣΕΓΕΣ είναι μέσα από ενίσχυση της συνεργασίας, να στηρίξουμε τη δραστηριότητα των επιχειρηματιών της ελληνικής υπαίθρου, προκειμένου να δημιουργήσουν, να παράξουν εισοδήματα και να δώσουν δουλειές στα παιδιά τους και στην ευρύτερη κοινωνία στην οποία δραστηριοποιούνται.

Βάζουμε λοιπόν από την πλευρά μας τα απαραίτητα λιθαράκια, αλλά περιμένουμε και από τους υπόλοιπους εταίρους και ιδιαίτερα την πολιτεία, να βάλει με τη σειρά της τα κατάλληλα (και ασφαλώς μεγαλύτερα) λιθάκια/«αγκωνάρια», τα οποία θα αποτελέσουν το πλαίσιο, προκειμένου σε στέρεες πλέον βάσεις, να αναπτύξουμε τις καλλιέργειες και να αφήσουμε στην αγρανάπαυση μόνο όση γη χρειάζεται η φύση, για να διατηρηθεί αειφόρα στις επόμενες γενιές.

Source: Eurostat (online data code: aact_eaa01)

Μεταβολή στην παραγωγή προϊόντων (φυτικών και ζωικών), 2005–2015 (μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής, %)

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Agricultural_output,_price_indices_and_income

Πίνακας 12. Συνολική παραγωγή γάλακτος σε χιλιάδες τόνους

ΕΙΔΟΣ/ ΈΤΟΣ	1981	1983	1985	1987	1990	1993	1995	1997	2000	2003	2005	2007	2009
Γάλα Σύνολο	2176	1782	1797	1762	1805	1828	1834	1821	1896	1909	1816	1859	1845
Αγελάδος	841	784	766	649	716	747	764	750	789	768	761	774	753
Πρόβιο	784	569	597	646	638	634	639	648	667	695	640	670	686
Κατσικίσιο	551	429	434	467	450	447	432	423	439	446	415	415	407

Πηγή: Eurostat, Οικονομικοί Λογαριασμοί για την Γεωργία, Μάρτιος 2013

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ**(ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ)**

ΕΤΟΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ
2008	7052	4011	-3043
2010	6299	4406	-1893
2011	6461	4504	-1957
2012	6335	5241	-1094
2013	6537	5415	-1122
2014	6488	5176	-1312
2015	6313	5717	-596

ΠΗΓΗ: Επεξεργασία Στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΙΣΗΓΑΓΕ ΤΟ 2015**(ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ)**

ΠΡΟΪΟΝ	ΑΞΙΑ
ΚΡΕΑΣ	1117
ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΑ	752
ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	731
ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	554
ΚΑΦΕΣ, ΤΣΑΙ	472
ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	401
ΑΛΙΕΥΜΑΤΑ	375

Πηγή: Επεξεργασία Στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ

Η ΕΛΛΑΔΑ ΕΞΗΓΑΓΕ ΤΟ 2015**(ΣΕ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ)**

ΠΡΟΪΟΝ	ΑΞΙΑ
ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	1846
ΕΛΑΙΑ	714
ΑΛΙΕΥΜΑΤΑ	590
ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΑ	561
ΚΑΠΝΟΣ	386
ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	303
ΒΑΜΒΑΚΙ	299

Πηγή: Επεξεργασία Στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ